
Saskia de Bodt & Frank Hellemans, *Taverne du Passage. Nederlandse schilders en schrijvers in België*, Rekkem, Ons Erfdeel, 2006, 123 pp., ill., ISBN 90-75862-82-2 | Het bestuur van de bekende tijdschriften *Ons Erfdeel* en *Septentrion* heeft in 2006 mede ter gelegenheid van het staatsbezoek van Hare Majesteit Koningin Beatrix aan België, een bijzonder fraaie rijk geïllustreerde uitgave gewijd aan Nederlandse schilders en letterkundigen die van de tweede helft van de 19de tot in de 21ste eeuw kortere of langere tijd in België verbleven en nog verblijven. Onder de titel *Taverne du Passage*, hebben Saskia de Bodt (kunsthistorica) en Frank Hellemans (neerlandicus) verslag gedaan over de passanten.

De Taverne du Passage was/is een Brussels café-restaurant in de St. Hubertus galerij waar veel Nederlanders hun Belgische collegae ontmoetten.

Een aantal Nederlandse schilders kwam naar de Kunstacademie in Antwerpen om daar onderwijs te genieten, zoals Laurens Alma Tadema die in België en later in Engeland naam zou maken met zijn op de geschiedenis, vooral de klassieke oudheid, geïnspireerde doeken. Ook de landschapschilder Willem Roelofs werkte er geruime tijd. Verder treffen we in de jaren zestig van de 19de eeuw allereerst Multatuli aan met zijn twijfelachtige steunbetuigingen aan de Vlaamse beweging. Zo raadde hij Julius De Geyter aan Holland te annexeren, aangezien *"bij u de kern van Nederland [zit]"*, maar schreef hij vrijwel tegelijk aan Conrad Busken Huet *"[v]erbeeldt u, men stookt in Antwerpen een staatkundig vuurtje (of onst. kundig, dat laat ik daar) tegen het Belgicisme (...). Ik ben niet Hollandsgezind maar zou Holland afraden zo'n trojaans paard binnen te halen."* Wat later midden jaren tachtig ontmoeten we Lodewijk van Deyssel, die in de Ardense wouden tot rust en tot werken kwam en er zijn Amsterdamse vrienden ontving.

In de 20ste eeuw is er veel aandacht voor Jan Greshoff en E. du Perron en de Vlaamse en Nederlandse literatoren waarmee zij samenwerkten. Tenslotte zijn er W.F. Hermans, Benno Barnard, Jeroen Brouwers en Gerard Reve en een aantal jongere schrijvers. Allen min of meer aangetrokken door het vrije leefklimaat in de Belgische staat en de bijbehorende belgitude, een houding van licht anarchisme en dadaïsme. Het was ook een klimaat dat schilders als Otto De Kat, Maurits Esscher, Herman Kruyder, Loe Gestel en Wim Schumacher aantrok en na 1945 een plaats verschafte aan de schilders van Cobra, zoals Karel Appel en Corneille. In het werk van Kruyder en Gestel is aandacht voor het leed dat België in de Eerste Wereldoorlog onderging.

Wel verbaasde het mij dat er in dit zeer informatieve boek geen plaats is ingeruimd voor de dichter Geerten Gossaert (F.C. Gerretson) die vóór 1914 enkele jaren in Brussel woonde en studeerde en er mooie gedichten en essays schreef. Dat niet alleen, hij had ook verkeer met Vlaamse schrijvers als Karel Van de Woestijne. De laatste dacht er over om Gossaert te vragen voor een door hem op te richten tijdschrift over poëzie. Ik neem aan dat deze omissie niet veroorzaakt is door Gossaerts anti-belgicisme. [Pieter van Hees]